Poštnina plačana v gotovini

Prezzo - Cena Lir 0.40

Slovenski dom

Štev. 12. V Ljubljani, v petek, 16. januarja 1942-XX Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6. Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6. Lubiana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino no. 592:

Intensificate azioni d'artiglierie presso Sollum

Il Quartier generale delle forze armate comunica:

Nella zona di Sollum l'intensificata azione di fuoco ha consentito al nemico di occupare la zona sul mare, continua la tenace resistenza dei nostri capisaldi principali.

Forze aeree italiane e tedesche hanno svolto attività esplorativa e battute con buon successo atrezzature portuali e centri di comunicazioni delle retrovie nemiche.

Alcune bombe sganciate da apparecchi inglesi nella regione tripolina non hanno causato danni importanti, né nessuna vittima.

Favorevoli risultati sono stati conseguiti da rinnovate operazioni aeree contro gli apprestamenti bellici di Malta.

Un nostro convoglio navale attaccato da velivoli avversari ha proseguito la sua rotta senza subire perdite di sorta, due degli aeroplani attaccanti sono precipitati colpiti dai mezzi contraerei.

Vojno poročilo št. 592:

Ojačen topovski ogenj pri Sollumu

Uradno vojno poročilo št. 592. pravi:

Na področju pri Sollumu je ojačeni ogenj sovražniku omogočil, da je zasedel področje ob morju. V glavnih postojankah pa se nadaljuje živali odpor naših oddelkov.

Italijansko in nemško letalstvo je opravilo ogledniško delavnost in zelo uspešno razbijalo pristaniške naprave in prometna središča v angleškem zaledju.

Angleška letala so vrgla nekaj bomb na področje Tripolisa, bombe pa niso naredile pomembne škode. Žrtve ni bilo nobene.

Ugledni uspehi so bili doseženi s ponovnimi letalskimi napadi na vojne naprave na Malti.

Naš morski sprevod, ki so ga napadla angleška letala, je nadaljeval pot, ne da bi imel izgube. Dve napadajoči letali sta bili zadeti od protiletalskih topov in sta treščili v morje.

Japonci zavzeli pristanišče Malacco na Malaji

Tokio, 16. jan. s. Japonsko vrhovno poveljstvo javlja, da so japonska letala bombardirala skupino Moluških otokov, posebno Amboin, druga skupina letal pa je napadla otoško skupino pri Novi Gvineji in je z bombami razrušila ali poškodovala važne vojaške cilje. Japonska letala so na Filipinih silovito bombardirala utrdbe na Vatanu in prisilila k molku več ameriških baterij ter prizadejala drugim vojaškim ciljem hudo škodo. Posebno hudo je bilo poškodovano neko letališče na zahodnem delu Luzona. Uničenih je bilo na tleh 40 letal vrste Curtiss. Sunki japonske vojske so bili naperjeni v glavnem na utrjene postojanke, kamor so se zatekli Amerikanci na zahodnem delu Vatana

Tokio, 16. jan. s. Agencija Domej pravi v svojem dnevnem pregledu o vojnih dogodkih, da se Angleži obupno trudijo, da bi se obdržali na tako imenovani Pownallovi črti, ki se vleče približno 200 kilometrov vzdolž obeh robov Malajskega polotoka. Japonske sile, ki delujejo vzdolž zahodne obale, so zasedle važno železniško križišče Gemas, odkoder vozi železnica naravnost v Singapoore. Istočasno je levo krilo japonske vojske napredovalo in se je Singapooreju približalo na 275 kilometrov. Hud napad je bil izveden na britanske sile, katere cenijo na 30.000 mož, ki bodo morale nositi vso težo obrambe Singaporeja.

Tokio. 16. jan. s. S polotoka Batanga na Luzonu javljajo, da popušča odpor ameriških čet, čeprav se general Mc Arthur trudi, da bi si uredil trdno in močno obrambno črto. Navzlic trdovratnemu odporu so japonske sile s podporo letalstva razrušile prvi obroč te obrambne črte ter uničile nove topniške postojanke.

Tokio. 26. jan. s. Poročajo, da so Japonci na amerikanskem otoku Guamu ujeli 442 ujetnikov skupaj z guvernerjem Mac Millanom. Med ujetniki je tudi 8 častnikov in 41 podčastnikov. Čeprav je neka severnoameriška podmornica poškodovala neko japonsko bolniško ladjo, pa vendar Japonci ravnajo z ujetniki tako, kakor je treba. Japonci se kavalirsko vedejo do svojih nasprotnikov.

Tokio. 16. jan. s. Uradno objavljajo, da so Japonci zasedli letališče Menada na otoku Celebesu.

Tokio, 16. jan. s. Oddelek japonskih mornarjev se je izkrcal prav nepričakovano na majhnem otoku Granade, ki je utrjen ob vhodu v zaliv Sube, severozahodno od Manille. Otok zapira vhod v zaliv, kakor ga zapira Corregidor v Manilski zaliv.

Šanghaj, 16. jan. s. Boje v holandski Indiji označuje živa letalska delavnost z obeh strani. Japonska letala so napadla včeraj pristanišče Bulik Pagan na vzhodni obali Bornea. Napadla so tudi skupino holandskih otokov Riouw, ki leži pred Singapoorom.

Višek obiska italijanskega zunanjega ministra v Budimpešti:

Govor grofa Ciana o neomajni volji Italije in Madžarske za boj do konca

Budimpešta, 16. jan. s. V madžarskih političnih krogih poudarjajo, da so prvemu posvetu med predsednikom madžarske vlade Bardossyjem ter italijanskim zunanjim ministrom grofom Cianom dajala značaj čustva globokega, prisrčnega prijateljstva. Državni upravitelj admiral Horthy je gospa sta pridržala grofa Ciana na kosilu. Regent Horthy je grofu Cianu podaril svojo fotografijo s posvetilom. Predsednik obeh madžarskih zbornic je grofu Cianu priredil slovesen sprejem.

Predsednik madžarske vlade Bardossy je snoči v vladni palači priredil grofu Cianu slovesno večerjo. Udeležile so se je vse visoke osebnosti iz Cianovega spremstva, italijanski, nemški in japonski poslanik, madžarska vlada, člani zbornic ter skupina generalov.

Med večerjo je predsednik madžarske vlade imel govor, v katerem je izrazil svoje veselje, da more pozdraviti italijanskega zunanjega ministra, ki že pozna Madžarsko in njeno ljudstvo, katero ga globoko spoštuje kot veljavnega sodelavca Duceja, velikega državnika, ki že dvajset let ravna usodo Italije. Obisk spominja na zgodovinski razvoj odnošajev med Italijo in Madžarsko od začetka, ko so Italijani prihajali spreobračat Madžare h krščanstvu, preko vseh skupnih bojev za obrambo evropske omike pa do najnovejših časov, ko je veliki Duce izrekel zgodovinsko besedo, da mirovne pogodbe ne smejo biti grob narodov. Ta stavek še zdaj spravlja v hvaležno drhtenje vsa madžarska srca. Stvarno potrdilo je dobil v dunajski razsodbi, ko je Madžarska dobila velik del tistega, kar je nekdaj sestavljalo njeno kraljestvo. Pri dunajski razsodbi je grof Ciano sodeloval kot jasen in lojalen sodnik ter si zagotovil večno hvaležnost Madžarov. Italija in Madžarska bosta vedno združeni v istem vzoru. Madžarska je potegnila meč in znova stoji ob boku svojih velikih zaveznic Italije in Nemčije v boju za evropsko omiko. Bori se proti nevarnosti z Vzhoda, kakor že tolikokrat.

Končal je govor takole:

»Globoko smo prepričani, da bo Previdnost kronala naše zastave z lovoriko zmage in da nam bo tako pridobljena zmaga omogočila ostvariti tisti novi svet, svet narodov, pobratenih v neodvisnosti in dostojanstvenosti, svet, v katerega verjamemo z neomajno vero in zaupamo, da nam božja pomoč in blagoslov ne moreta manjkati za dosego tega visokega cilja.«

Zatem je napil Kralju in Cesarju, Duceju, grofu Cianu in vsemu italijanskemu narodu.

Grof Ciano je takole odgovoril:

»Ekscelenca! Prav prisrčno se vam zahvaljujem za pozdravne besede, ki ste jih izvolili izreči in za izraze prijateljstva do moje osebe. Ni mi treba praviti, kako jaz ta vaša čustva odkritosrčno cenim ter jih globoko vračam v radosti, da sem spet z vami v tej plemeniti Madžarski, ki mi je vedno priredila tako navdušen sprejem in pustila v meni neizbrisne spomine.

Najbolj se vam pa zahvaljujem za tisto, kar ste rekli o Italiji in o Duceju. Vaše besede bodo vzbudile globok odmev v srcu italijanskega naroda, ki ve kako te besede tesno odgovarjajo čustvom vašega plemenitega naroda in odgovarjajo starodavnemu preskušenemu prijateljstvu, ki veže naši državi.

Veste, da je to prijateljstvo bilo vedno steber italijanske zunanje politike. Leta in dogodki so ga samo še stesnili in ojačili, kar priča kakšne korenine ima v dušah obeh narodov in kako politika naših vlad odgovarja temeljnim zgodovinskim zahtevam Madžarske in Italije. S plemenitimi besedami ste se spomnili dolge zgodovine italijansko-madžarskih odnošajev ter poudarili, da ima naša vzajemnost izvire in vezi, ki sta jih naši državi stkali že ob zori moderne omike, katero tako globoko prepaja neumrljivi duh italijanskih izročil. Ne koristi, temveč idealna sila, je večkrat v stoletjih združila Madžare in Italijane, tista idealna sila, ki se poraja samo iz zavesti, da delamo in se borimo za najvišje življenjske vrednote.

Za te cilje smo zdaj spet pod orožjem. Vojna, ki jo bijemo ob svoji veliki zaveznici Nemčiji, mora naše duše spominjati na boje, katere smo prestali v stoletjih in v katerih je Madžarska igrala toliko vlogo pri odstranjevanju sovražnega pritiska uničevalnih sil od naših pokrajin, sil, ki so skušale napadati in razkrojiti etični ustroj Evrope. Zdaj smo se znova spustili v boj, da ohranimo svojo svobodo, ohranimo svoja izročila, obnovimo moralno enotnost Evrope, ki je bila globoko načeta, ko je v omikano skupnost zahodnih držav vdrl tisti mračni barbarski element, ki mu pravimo boljševizem. Ta vojna ne pozna primere v zgodovini sveta po svoji obsežnosti in trdoti. Toda nobena vojna še ni imela tako visokih in tako izrednih ciljev. Ko se borimo za uničenje mračne grožnje, ki so jo predstavljale rdeče armade, čakajoč v zasedi leta in leta, da bi se vrgle na Evropo, se hkratu spuščamo v spopad in se pripravljamo potolči demokratične imperije, ki so se zaprli v sebičen krog lastnih koristi in zanikavali obstanek naših vzorov, zastavljali pot mladim narodom ter povzročali neizogibno vojno.

To vojno, v kateri se Madžarska in Italija borita v bratstvu orožja in žrtve, vzdržujemo in jo bomo vzdržali z neomajno odločnostjo, zvesti zgodovinskemu poslanstvu, ki smo ga prevzeli z Nemčijo, z Japonsko in z drugimi zaveznicami. Gotovo je, da bo hrabrost naših vojska in genij naših poglavarjev zagotovila nam zmago, svetu pa pravičen mir. S tem voščilom in z globokimi prijateljskimi čustvi, ki me vežejo na Madžarsko, dvigam kozarec na čast prejasne visokosti regenta, v blagor in srečo madžarskega naroda in na zdravje vas, ekscelenca, ter vaše priljubljene družice.«

Vesti 16. januarja

Hitler je kot vrhovni poveljnik nemških bojnih sil dal generalu Fedelu di Giorgiu, poveljniku divizije »Savona«, odlikovanje viteškega križa reda železnega križa zaradi hrabrosti, ki jo je general di Giorgio navzlic padcu Bardije in velikim preskrbovalnim težavam pokazal s tem, da še vedno vzdržuje tamošnje postojanke, ki močno ovirajo nasprotnikove sile. S tem je Hitler hotel odlikovati ne le generala, temveč tudi italijanske in nemške čete pod njegovim zapovedništvom.

Bolgarska vlada je razpustila dvajset skrivnih organizacij mednarodnega značaja. To so masonske lože in razne judovske zveze. Listi pravijo, da je ta ukrep vzbudil kar največji vtis v državi.

Poleg nakaznic na kruh pripravlja turška vlada nove omejitve zaradi težav, ki so nastopile pri preskrbi države. Omejen bo železniški promet, ker manjka premoga in električne sile, zmanjšana bo raba papirja in drugih potrebščin.

Dosedanji predsednik portugalske republike, general Carmona, je na zahtevo javnosti še enkrat sprejel kandidaturo za predsedniško mesto. Volitve bodo v kratkem.

Ameriški tednik »Life« piše, da se Rooseveltu zdaj ponuja prilika, da da ameriško omiko Evropi in vsemu svetu. Dvajseto stoletje naj tako postane ameriško stoletje. Vodilni nemški list »Völkischer Beobachter« v odgovor natančno in strogo raziskuje takoimenovano ameriško omiko in ugotavlja, da to omiko sestavljajo: revščina brez primere, nasilna krinka socialnih fraz, duhovni propad, moralno močvirje, hinavska nesramnost, bogataška igra pod zlagano demokracijo.

Čungkinška vlada je odstavila generala Vilinuanga, vrhovnega poveljnika v prvem vojnem pasu, ker je odgovoren za poraze, ki so jih doživele kitajske čete pri Čengšou.

Dr. Funk o potrebah sedanjega in novega evropskega gospodarstva

Berlin, 16. jan. s. Včeraj je imel na šoli za gospodarsko politiko v Berlinu govor minister za nemško narodno gospodarstvo dr. Walter Funk. V njem je med drugim dejal, da so evropski narodi zdaj na usodnem razpotju. Močno gospodarstvo bodočnosti bo imelo dve značilnosti: skupno delo in gospodarsko svobodo. Prava gospodarska svoboda je v zagotovitvi sirovin in potrebnih živil.

Evropska celina lahko v zadostnih množinah dobavlja glavne sirovine: železo, premog in aluminij. Povsem zadostna je tudi podlaga za prehrano; kar pa na tem področju še manjka, bo dal Vzhod, kjer danes divja vojna. To bo tedaj, ko se bo lahko izkoristila tudi tista črna rodovitna zemlja za evropsko prehrano. V Evropi ne bo več stiske in blokade, kajti — je dejal končno minister Funk — plodno in trajno skupno evropsko gospodarstvo lahko temelji samo na prostoru in gospodarskem varstvu

Grde besede angleškega podtajnika za letalstvo

Rim, 16. jan. s. Angleški državni podtajnik za letalstvo je imel v Londonu govor in je dejal: »Danes imamo enake letalske sile kakor Nemčija. Glede bodočnosti je treba pogledati stvarnosti v obraz in računati z manj ugodnimi morebitnostmi. V bližnji bodočnosti bi lahko imeli težavne in morda tudi črne dneve, in sicer v vzhodni Aziji. V nekaterih razdobjih sedanje vojne se nismo preslabo vedli, toda moramo se vesti dosti bolje. Lastnost, ki jo moramo najbolj razviti pri sebi, je ta, da bomo vedno bolj neusmiljeni.«

Anglija je Rusiji dala Dardanele

Tokio, 16. jan. s. »Jomiuri Šimbun« poroča, da je pri posvetih z angleškim zunanjim ministrom Edenom v Moskvi Stalin zahteval za Rusijo popolno oblast nad Dardanelami, brez ozira na nedotakljivost Turčije. List poroča, da je Eden Stalinovo zahtevo sprejel. Rusija naj bi tudi bila izrekla zahteve po razširjenju svojega vpliva v Mali Aziji. Tudi te so bile sprejete. V zvezi s tem je treba tudi presojati potovanje bivšega ameriškega poslanika v Moskvi Steinhardta v Turčijo.

Bitka na severni in srednji ruski fronti se nadaljuje

Brezuspešni sovjetski sunki pri Taganrogu — 200 metrov širok uspešen prodor pri Petrogradu

Hitlerjev glavni stan, 16. jan. s. Nemško vrhovno poveljstvo daje naslednje uradno vojno poročilo:

Pri Feodoziji in na polotoku Kerču so letalske sile z dobrim učinkom napadle sovjetske zbirajoče se čete, postojanke protiletalskega topništva in letališča. Na Črnem in na Azovskem morju so bile tri sovjetske tovorne ladje poškodovane z bombami.

Na področju pri Taganrogu je sovražnik po hudi topniški pripravi brez uspeha ponovil svoje sunke.

Na srednjem in severnem odseku vzhodnega bojišča se obrambna bitka nadaljuje. Pri protinapadu je nemška pehota, ki jo je spremljalo motorizirano topništvo, zajela 8 topov in mnogo drugih vojnih potrebščin. Na sovjetski strani je bilo pri tem ubitih 600 ljudi.

Pri uspešnem nastopu napadalnih oddelkov so na petrograjskem bojišču deli pehotne čete, ki so jih podpirali pionirji, vdrli v širini 200 m med sovjetske postojanke ter uničili 20 utrdb z njihovimi posadkami vred.

Berlin, 16. jan s. V dopolnilo včerajšnjega vojnega poročila je nemška uradna agencija objavila, da nemške čete in letala zadajajo napadajočim sovjetskim silam v obrambnih borbah dan za dnem hude izgube.

Medtem ko se na srednjem in severnejšem odseku razvija obrambna borba pa nemški napadalni oddelki, ki oblegajo Leningrad, boljševikom ne dajo oddiha. Na tem odseku se razvija pozicijska vojna, ki zahteva sodelovanje uničevalnih, inženirskih in pehotnih oddelkov, prav kakor v pretekli svetovni vojni. V preteklih mesecih so Rusi zmeraj zaman skušali vdreti v nemške postojanke pred to boljševiško zibelko, a tudi v bodoče s svojimi poskusi ne bodo uspeli.

Berlin, 16. januarja s. Navzlic nevarnostim zaradi snežnih viharjev ter ledu in kljub drugim težavam, so oddelki nemških bojnih letal stalno bili na delu proti Rusom. Letala so vzela za tarčo nagrmadene čete in poljske postojanke. V zadnjih dneh so tudi krepko podpirala borbe na tleh ter zadala najhujše izgube boljševikom, ki so kar naprej napadali nemške postojanke. Okrog sto motornih vozil je bilo zažganih in uničenih. Z bombami je bilo uničenih mnogo čet na saneh, ki so imele s seboj vojno oskrbo, in železniških prevozov, polnih vojnih sredstev. Nemško letalstvo je bilo tudi močno delavno na severnem odseku bojišča, kjer je napadalo ruske prevoze čet. Druga letala so bombardirala pomorske cilje in potopila eno trgovsko ladjo v vodah južno od polotoka Ribačij.

Berlin, 16. jan. s. Iz pristojnega nemškega vojaškega vira poročajo, da je docela neutemeljena novica, da bi bili Sovjeti zasedli Orel. Poročilo o tem je docela izmišljeno.

Berlin, 16. januarja s. Nemška letala so hudo bombardirala Sebastopol in v tej trdnjavi na nekem letališču uničila kakih 20 letal. Prav tako so se spravila nad letališča v okolici Feodozije ter poškodovala še mnogo drugih.

V napadih na polotok Kerč so nemška letala bombardirala pristaniške naprave v mestu Kerču in zadala zbranim sovjetskim četam hude izgube. Tri majhne ruske trgovske ladje so bile hudo poškodovane.

Panameriški sestanek v Riu de Janeiru pričakujemo z vso pozornostjo in imamo vse zaupanje v spretnost in modro odločnost državnikov Južne Amerike, je dejal uradni zastopnik japonskega obveščevalnega urada Hori zastopnikom japonskega tiska.

Govor nemškega ministra za propagando v Hamburgu

Hamburg, 16. jan. s. Nemški propagandni minister dr Goebbels je imel včeraj govor, v katerem je poudarjal moralni pomen žrtev, ki jih daje nemška notranja fronta Dejal je, da je ta nemška notranja fronta trdna in je poveličeval tudi junaštvo zaveznikov. Sedanjo vojno je označil kot skupek cele vrste vojn, ki bi gotovo izbruhnile v nekaj letih, če jih ne bi bilo že danes. Ni važno — je dejal dr. Goebbels — kdaj se bo vojna končala, pač pa, kako se bo končala. Zmago bomo zaslužili in tedaj bomo dosegli vse: sirovine, hrano, življenjski prostor, podlago za nov socialni red naše države in življenjsko možnost človeškega rodu. Če pa vojno izgubimo? V tem primreu bomo izgubili vse to in še več, izgubili bomo naš narodni obstoj.

Svoj govor je nemški propagandni minister končal s pripombo, da je v zvezi z zunanjim in notranjim bojiščem treba ostati trden in miren ter da je treba stvarno gledati na to, da se ne izgube tla pod nogami, novo leto pa začeti z enako odločnostjo, s kakršno so bila premagana prejšnja leta

Ljubljančani veliko použijejo in radi pijejo

Nekaj številk o porabi jestvin, pijač in kurjave v Ljubljani lansko leto

Ljubljana, 16. januarja.

Ljudje se zanimajo za marsikaj in zakaj bi se ne zanimali, koliko je »predihala« Ljubljana lansko leto. Mislim namreč, koliko je prebavil njen veliki želodec. Da so meščani veliki prijatelji vinske kapljice, to je že znano. Kar prav jim damo, da pri kosilu ali večerji zvrnejo kozarček cvička ali burgundca, samo če ga zmorejo in če jim to žep dopušča. Tudi lansko leto so Ljubljančani radi posegli po polnem kozarcu in so ga čez leto zvrnili 3,184.319 litrov. V tej številki je navedeno le vino iz sodov. Ta številka je od lanskega leta znatno padla. Manjkajo pač vinorodne štajerske gorice. Znatno pa je poskočila potrošnja vina v steklenicah. 212.268 litrov so použili vina te vrste. Prav znatno se pozna dovoz italijanskih buteljčnih vin na ljubljanski vinski trg. Izvenljubljanskega vermuta, prošeka, maraskina, bermeta in drugih žlahtnih vin pa so »uničili« 66.067 litrov. Mošta je bilo potočenega v mestu 5111 litrov. Iz tega se vidi, da meščani rajši čakajo, da vino »dozori« v dobro vinsko kapljico.

Pa tudi brezalkoholni potrošniki so se postavili lansko leto. Malinovca in drugih sadnih sokov so spravili pod streho 30.586 kg. Tudi tukaj se znatno pozna uvoz italijanskih brezalkoholnih pijač, predvsem oranžade. Limonovih, vinskih, mlečnih kislin in ostalih sadnih kislin je bilo potrošenih 9244 kg. Po šampanjcu in penečih se vin, pa so imeli Ljubljančani manjše potrebe. Reci in piši, da so jih porabili samo 53 steklenic. 2615 steklenic pa so porabili domačih penečih se vin. Zelo pa se je povečala poraba piva v lanskem letu. Skoraj za polovico se je potrošnja dvignila. Leto poprej so porabili piva skoraj en milijon in pol litrov, lansko leto pa so ga »spravili pod streho« 2,357.390 litrov. Ruma, araka, esenc in arom brez alkohola ali z alkoholom so porabili 48.753 litrov. Spirita in žganja so porabili 148.161 litrov

Bolj zanimivo je ogledati si meščanski želodec. Iz številk bomo videli, da je želodec velike Ljubljane prav toliko potrošil v primeri z lanskim letom, pa čeprav je nekatera živila mogoče dobiti le na karte. Vzrok temu je velik dotok ljudi iz drugih krajev v mesto. V kolikor se je potrošnja zmanjšala pri posamezniku, toliko več ust se je odprlo. Klavne živine, ki je težka nad 350 kg, je bilo zaklane 4620 kosov, od 250 do 350 kg žive teže je bilo zaklane 1243 kosov, telet do 250 kg je bilo pobitih 7822 in konj 350 glav. Precej je poskočilo število ubitih konj, saj so meščani spoznali, da je tudi konjsko meso okusno in dobro.

Precej je nazadovala drobnica. Ovac, koštrunov, koz, jagnjet in kozličev so v klavnici lansko leto pobili samo 1287 kosov. S prašiči je bila pa stvar taka: odojkov je bilo zaklanih 1264, mladih prašičkov od 12—55 kg žive teže je bilo ubitih 3701, prašičev, ki so bili težji, pa je bilo zaklanih kar 10.658 kosov. V tej številki pa ni vštetih tistih 200 do 300 prašičev, ki so bili zaklani in uporabljeni za domačo porabo zasebnikov.

Govejega, telečjega in svinjskega drobovja je bilo porabljenega lansko leto 72.180 kg. Konzerviranega mesa vseh vrst so meščani potrošili samo 2035 kg, prekajenega in papricirane slanine pa 10.724 kg. Poraba užitne živalske in rastlinske masti pa je znatno poskočila, čeprav je mast mogoče dobiti le na karte. Ljubljančani jedo še zabeljeno, saj so je porabili več kakor druga leta. 328.250 kg so je spravili pod streho. Čez 26.000 kilogramov smo pospravili tudi krvavic, užitnega živalskega loja, ocvirkov, pljuč in glav ter parkljev. Divjadi pa lansko leto nismo toliko pospravili. Vseh vrst divjadi od srn do divjih petelinov in fazanov smo zaužili le 1600 kg. Tukaj pa niso všteti domači zajci, ki so jih pojedli 4700 kg.

Zelo pa je padla poraba puranov in gosi. Ko smo druga leta porabili približno okrog 8000 puranov, smo jih lansko leto dejali na mizo le 1915 glav. Tu se znatno pozna izostanek južnega dovoznega trga. Tudi poraba male perutnine je silno padla. Saj smo še v letu 1939 porabili čez 117.000 glav. Lansko leto je številka padla na 107.549 glav. Močno se je lansko leto zmanjšala poraba jajc. Še leta 1939 smo jih porabili približno 17 milij. kosov, dočim smo jih lansko leto porabili le 6,360.929 kosov. Proti pričakovanju se je povečala tudi potrošnja rib, tako sladkovodnih kakor morskih. Ljubljančani so jih premleli 44 tisoč 653 kg. Sem spadajo seveda tudi prekajene ribe, vložene, polži, žabe, raki in razne ribje konzerve.

Ribnica

Junaka dneva na delu. Nekdaj si lahko mirno odložil v gostilni plašč, dovčeg ali kar koli. Danes moraš biti previden, sicer si ob vse. Zadnje dni je namreč v neki gostilni izginil plaš, vsak dan zmanjkajo kure, živila, drva in drugo. Tako so odnesli junaki belega dneva nekemu posestniku 11 kokoši. Paziti moraš, ko greš v gostilno, da ti ne izginejo rokavice ali celo kovčeg.

Kmetijski oddelek Visokega komisariata priredi 27. in 28. januarja v Ribnici dvodnevni zadružno knjigovodski tečaj za člane upravnega in nadzornega odbora posojilnice, ki so včlanjene v Zadružni zvezi in v Zvezi slovenskih zadrug. Predavali bodo odposlanci kmetijskega oddelka Visokega Komisariata v Ljubljani. Tečaj je za vso Ribniško dolino. Organizirata ga odvetnik g. dr. Janko Lavrič in g. Ivan Klun.

Občinsko gospodarstvo v Sodražici

144.496 lir izdatkov in prav toliko dohodkov — Novi proračun je za 63.438 lir višji od lanskega

Sodražica, 16 januarj...

Letošnji občinski proračun je sestavljen po najskrbnejši presoji tako, da ne bo potrebno iskati kakih naknadnih kreditov. Je precej višji od lanskega, to pa predvsem zaradi zvišanja osebnih izdatkov in zvišanih postavk za občinska javna dela, popravil občinskega doma, zvišanja podpor ubožnemu skladu in splošne draginje ter valutne spremembe.

Proračun predvideva 144.496 lir izdatkov in prav toliko dohodkov in je višji od lanskega proračuna za 63.438 lir. Osebni izdatki znašajo 60.456 lir in so za 26.364 lir višji kot lanski, ko so znašali 34.106 lir. Za materialne izdatke je predvidenih 24.100 lir, 10.374 več kot lani. V občinski pisarni bodo morali napraviti po naročilu revizorjev posebno steno. Za ljudsko prosveto je predvidenih 15.406 lir, 8230 lir več kot v lanskem proračunu. Vzdrževanje šole v Sodražici stane 6270 lir, za šolo na Gori 5290 lir, za šolo pri Sv. Gregorju 921 lir, za meščansko šolo v Ribnici pa 2625 lir. Za občinske ceste so predvideli 14.500 lir, 7090 lir več kot lani. V občinsko pisarno bodo letos napeljali tudi telefon. Za kmetijstvo je predvidenih 3155 lir, za ljudsko zdravje pa 1700 lir. Precej višja je letos tudi postavka za ljudsko zdravje, saj znaša prispevek ubožnemu skladu 20.200 lir. Skupno je predvideno za socialno skrbstvo: prispevek ubožnemu skladu, zaščita otrok in mladine, podpore brezposelnim in dobrodelnim društvom 23.100 lir, 10.797 lir več kot lani. Za občinsko pokopališče se je vnesel poseben kredit in se je grobarju povišala plača na 2400 lir. Za rezervni kredit za materialne in osebne izdatke je predvidenih 2096 lir.

Med dohodki je občinski svet moral povišati vse občinske takse in trošarine. Primanjkljaj se bo kril ravno iz najvišje predvidene trošarine na alkoholne pijače, ki je dovoljena za tržne dni. Od zakolov živali se bo pobirala 2% občinska trošarina od vrednosti žive teže živali. Prav tako je občinski svet prikrojil prilikam proračun občinskega veterinarskega sklada. Živinozdravniku se je povišala subvencija od 456 lir na 1000 lir. Zvišane so tudi takse na pse. Vse ubožne podpore in oskrbnine so se povišale v sorazmerju 100 din — 80 lir, to je za 200%. Letos prvič je v občinskem proračunu priključen tudi proračun cerkvene občine Sodražica. Pod njo spadajo le podobčine Sodražica, Žimarice, Zamostec in Vinice, izključene pa so vasi Petrinci, Janeži, Kržeti, Kračalji in Betonovo, nekdanja podobčina Gora, ter vasi Hudi konec, Hojče, Graben, Brinovšica in Črnec, ki spadajo pod zasebne fare. V kritje primanjkljaja bodo od teh pobirali 20% naklado na vse državne neposredne davke

Akad. slikar Zoran Mušič, ki razstavlja v galeriji Obersnel na Gosposvetski cesti 3, je s svojimi deli, zbranimi iz Španije, Dalmacije, Goriškega in Ljubljane, vzbudil posebno zanimanje. Odlikuje jih prijetna barvitost in pestrost motivov. Pripominjamo, da so gornji prostori galerije, kjer je razstava odprta, toplo zakurjeni in je ogled mogoč dnevno od 9—12 in od 14—18.

Novice z jugovzhoda

Kuhinja za siromašne otroke. V Kraljevu so te dni odprli kuhinjo za številne siromašne otroke, ki so ostali brez staršev. Dozdaj je za to kuhinjo prijavljenih že mnogo otrok.

Ustanovitev državne policije, v kateri bo do žandarmerija, mestne policije in obmejna straža skupno organizirane, se pripravlja v Srbiji. Vse te skupine bodo odslej tvorile eno enoto.

Za katoliški božič so se spomnili beguncev mnogi premožni Belgrajčani. Mnogi so darovali lepe vsote za zimsko pomoč, drugi so zopet povabili na kosilo številne begunce in jih lepo pogostili.

Dimitrij Ljotič je imel v Šabcu veliko politično predavanje. Govoril je o vzrokih današnjega političnega položaja.

Novi načelnik v Kraljevu je imel ob nastopu daljši govor, v katerem je napovedal, kako namerava svoj okraj urediti in ga preskrbeti z vsem potrebnim. Mnogo kavarn in gostiln bo dal zapreti, da se narod na ta način izogne lenarjenju in pohajkovanju.

Preko 52.000 knjig je do sedaj poslal Srbski rdeči križ za vojne ujetnike. Knjige so darovale razne ustanove in tudi svojci ujetnikov.

Pakete za delavce v Nemčiji lahko pošljejo iz Srbije. Tehtati smejo do 20 kg.

Velik duhovni koncert so priredili najboljši belgrajski zbori v Saborni cerkvi v nedeljo, 4. januarja. Koncert je zelo lepo uspel in je bil med največjimi kulturnimi dogodki zadnjega časa.

Predsednik vlade g. Nedič okrožnim načelnikom. Na vse okrožne načelnike je predsednik vlade imel daljši govor, v katerem je najprej govoril o važnih nalogah, ki jih bodo okrožni načelniki imeli v Srbiji. Znova je podčrtal dejstvo, da je po treznosti srbskega naroda zdaj komunizem popolnoma zatrt. Dalje je govoril o važnosti občinskih odborov in še prav posebej poudarjal, da se morajo novi okrožni načelniki pobrigati za številne begunce. Glavno načelo naj jim bo: Vse za Srbe, vse za srbski narod, nič proti njemu.

Užigalnike bo treba zopet žigosati, kakor je bilo to v navadi včasih. Kdor bo hotel rabiti vžigalnik, bo moral plačati takso 100 din. Do zdaj je bila poraba te koristne [illegible] naprave še tako rekoč prosta.

Argentinski list »Pampero« piše, da bo od sklepov, ki bodo sprejeti v Riu de Janeiru na vseameriški konferenci, za dolga leta odvisna usoda Argentine. List pravi, da se bo Argentina lahko ognila vojne, ki je ljudstvo ne mara, in je prepričan, da bo podpredsednik Castillo držal dano besedo.

Z odstopom egiptskega finančnega ministra je nastala kriza v kabinetu Huseina Sihri paše. Ostavko sta podala še dva ministra, ki pa bosta ostala do končne rešitve v vladi. Spori pa so nastali zaradi predsednikove politike glede preskrbe Egipta z živežem.

Soerabaja na otoku Javi, je središče zavezniškega odpora, poročajo uradno iz Batavije. Tu je sedaj glavno oporišče zavezniških oboroženih sil na ozemlju Holandske vzhodne Indije.

Japonske vojaške oblasti bodo ustanovile posebne smučarske oddelke, ki se bodo začeli vežbati že z današnjim dnem, pa do srede marca.

Japonska se bori samo proti holandski vladi, ne pa proti domačemu prebivalstvu, ki bo prav gotovo sodelovalo z Japonci, kakor to že delajo Filipinci in Malajci, je dejal japonski zastopnik vlade časnikarjem.

Na smrt je bila obsojena v Opelu mladenka Marija Opiela, ki je pod pretvezo, da je zaročenka nekega nemškega vojaka, ki je padel na bojišču, izvabila od njegovih staršev velike vsote denarja.

Bolgarski kralj Boris je obiskal nekaj vasi v severni Bolgariji, kjer se grade nova kmečka naselja.

Iz Londona v Lizbono je odpotoval bivši finski poslanik dr. Grippenberg, odkoder se bo povrnil v Helsinki.

Ozemlje Džebel Drusa, ki je bilo pod upravo francoskega komisariata ločeno od Sirije, je znova priključeno Siriji. Uprava ostane še nadalje, toda pod nadzorstvom Damaska.

2170 tonski danski parnik »Axel Carl« je zadel na mino in se potopil. Posadka se je rešila.

Angleški veleposlanik Stafford Cripps v Kujbiševu je zaprosil za svojo razrešitev, poroča svetnik angleškega lista »Daily Telegrapha«.

Angleški zunanji minister Eden je na zahtevo več poslancev obljubil, da bo te dni v poslanski zbornici temeljit razgovor o vojnih operacijah na Malaji in o vzrokih tamošnjih angleških neuspehov.

Japonski cesar je včeraj odlikoval 4323 častnikov iz vojske, mornarice in letalstva, med njimi tiste, ki so se odlikovali v prvih sedanjih bojih.

Predsednik Združenih držav Roosevelt je povedal časnikarjem, da se bo Amerika z Avstralijo zdaj pogajala in posvetovala naravnost, ne več po posredovanju angleške vlade.

Nemške oblasti na Norveškem so ponovno zaprle vse aktivne častnike norveškega letalstva in vojne mornarice zaradi preloma častne besede, ki jo je dalo približno 100 norveških častnikov, ko so bili izpuščeni iz vojnega ujetništva. Listi pišejo, da so častniki osramotili deželo, ko so prelomili dano besedo, dočim noben kmet niti delavec doslej ni pobegnil iz svoje dežele.

Sodni postopek proti krivcem zloma Francije se bo pričel prihodnji ponedeljek v Riomu, poročajo iz Vichyja.

Neka podmornica je potopila japonsko 5017 tonsko bolniško ladjo »Harbin Maru« v južnem delu Kitajskega morja.

Smrtna kazen velja za vsako sovražno dejanje, ki biga zagrešilo prebivalstvo na Filipinih proti Japoncem, pravi proglas japonskega glavnega stana.

V pariških listih je bila objavljena okrožnica, po kateri se morajo vsi ameriški državljani, ki prebivajo na ozemlju Seine, po enkrat tedensko zglaševati pri pristojnih polic. oblasteh.

500 dolarjev bo dala neka floridska banka vsakemu ameriškemu letalcu za vsako potopljeno sovražno ladjo, poročajo iz Newyorka.

S Hrvaškega

Z vlaka je padel 21 letni Brekovič, že ko je vozil vlak na zagrebško postajo. Mladeniču je zdrknilo in je padel z vlaka tako nesrečno, da je obležal na mestu mrtev.

Tudi v hrvaških mestih, kjer je nastanjena hrvaška vojska, med tednom prirejajo kulturne ustanove razne prireditve, pri katerih se vojaštvo zastonj zabava.

Tudi v hrvaškem Zagorju je zapadlo precej snega in so železniške proge zametene tako, da je železniški promet le s težavo mogoče vzdrževati.

Na obeh zagrebških kolodvorih se je nabralo toliko pošiljk iz tujine, da štirinajst dni ne bodo sprejemali nobenega blaga, ki prihaja iz inozemstva. Ko bodo vse nabrano blago ocarinili, bodo blagovni promet spet odprli. Vendar pa ta omejitev ne velja za pošiljke premoga, koksa in stvari, namenjene vojaškim oblastem.

Poročajo, da so podaljšali moratorij do 2. aprila 1942 za vse plačilne obveznosti, ki so nastale pred 1. januarjem 1939. Pripravljajo nov zakon, ki bo urejeval tako imenovane stare dolgove izpred l. 1939.

V Helsinki je prispel hrvatski poslanik dr. Bošnjakovič. Na kolodvoru ga je sprejel finski zunanji minister.

Hrvatska vlada je odredila, da hrvaškim delavcem, ki se izseljujejo v države, s katerimi je Hrvatska sklenila delovno pogodbo, ne bo treba plačati posebnega izseljenskega davka.

18. januarja se bo hrvaška nogometna enajstorica Gradjanski pomerila z nemško reprezentanco. Igralci se marljivo pripravljajo na tekmo, ki jo v Zagrebu pričakujejo z radovednostjo in nestrpnostjo.

Kakor v Zagrebu, tako so bili tudi po drugih hrvaških krajih kaznovani številni trgovci, ki niso imeli v izložbah označenih cen.

Saje iz dimnika so vnele drvarnico na nekem zagrebškem dvorišču. Škode je bilo za 5000 kun.

Zadnjo nedeljo je bilo v osječkem narodnem gledališču veliko tekmovanje najlepših hrvaških narodnih pesmi. Ob tej priliki je bila tudi letna skupščina hrvaške pevske župe. V mešanem zboru je nastopilo okrog 400 pevcev. Izvajanih je bilo tudi 12 umetniških skladb.

Od Dugega Sela do Oborova so začeli postavljati daljnovod, ki bo omogočil elektrifikacijo posavskih vasi.

11 ur je ležala na mrtvaškem odru kmetica Dora Stanišik iz okolice Oborova in čakala na pokop. Po tem času pa se je prebudila in se dvignila z mrtvaškega odra. Prosila je za črno kavo, ki so ji jo tudi dali. Seveda je bilo med ljudmi mnogo strahu. Med pogovorom je dejala Dora: »Prav vesela sem, ker vidim, da ste me za pogreb lepo in dobro oblekli.« — Žena je živela dober dan, nakar je umrla. Zdaj pa zares.

V hrvaških Križevcih je bilo osnovano nemško-hrvaško društvo. Tudi odbor tega društva je že sestavljen.

Da se izpopolni častniški zbor hrvaških pilotov je bil te dni objavljen razglas, ki vabi vse rezervne častnike, da se prijavijo za pilote. Seveda jih je morala pregledati posebna sprejemna komisija.

V hrvaškem službenem listu je izšla poglavnikova odredba, da se v Banji Luki osnuje vrhovno državno sodišče, prav tako pa tudi državno nadodvetništvo. Z istim ukazom je bil ukinjen znani stol sedmorice v Zagrebu in naddržavno odvetništvo. V Zagrebu in Sarajevu je bilo z istim odlokom ustanovljeno višje državno tožiteljstvo.

Kakor poročajo hrvaški listi je v Zagrebu občuten mraz. Na Slemenu je bilo te dni kar 12 stopinj mraza in tudi snega je zapadlo 1 m in pol.

Earl Derr Biggers 85

ČRNA KAMELA

»Sijajno,« je vzkliknil šef. »Potem imate takoj glavni nagib, Charlie. Da bi bila vsaj napisala ime, kakor ji je bil nasvetoval ta Tarneverro.«

Očitno nerad je začel zdaj Charlie govoriti o dogodku, ki bi kmalu povzročil izginotje pisma. Presenečen ga je poslušal šef in nazadnje rekel:

»Ne bi si mislil, da bi se vam moglo kaj takega primeriti, Charlie.«

»Kakor se je nazadnje ugotovilo, vsa stvar nima tolikega pomena,« je mirno odgovoril Chan. Njegov obraz pa se je spet raznežil, ko je začel pripovedovati o svojem kasnejšem odkritju pod preprogo, ki je podalo dokaz, da je bilo pismo pomembno le kot potrdilo za Tarneverrovo poročilo o sestanku. Potem je bila uničena fotografija, nad katero se je popoldne Shelah Fane sklanjala in jokala.

»Nekdo je hotel preprečiti, da bi vi videli sliko,« je rekel šef in nagrbančil čelo.

»Do tega sklepa sem se dokopal tudi jaz,« je pritrdil Charlie. Popisal je prihod igralca Roberta Fyfeja pri njegovem drugem obisku v obrežni vili in slednjič prišel na pojav potepuha Smitha.

»Vzeli smo mu prstne odtise in ga potem izpustili,« se je vtaknil vmes šef. »Ta ne bi mogel ubiti niti muhe.«

Chan je pritrdil. »S to pripombo imate nedvomno prav.« Razlaganje nenadnega lažnivega priznanja Fyfeja je dalo njegovemu poslušalcu očitno precej misliti. Charlie je omenil tudi robec, v katerem so bili izdajalski stekleni drobci in katerega je našel v Martinovem žepu. Potem je omenil tudi zamujeno Bradshawovo priznanje, da je robec njegov. Zaključil je s slišnim vzdihom: »Tako torej stoje stvari ta trenutek.«

Njegov šef ga je gledal in se lahno smejal. »Tako, Charlie, sem si mnogokrat mislil, da se po svojem povratku s kopnega tukaj ne boste več počutili zadovoljnega. Nekoliko dolgočasno, ne? Nobenih večjih primerov, kakor pa tam. Lov na nekaj igralcev in podobno golazen, to ni nič preveč razburljivo, mar ne? Honolulu se vam gotovo ne zdi več primeren za vaše sposobnosti. Mislim pa, da se vam bo danes ponoči le spet zazdel pomemben.«

»Imam neprijeten občutek, kakor da bi spet postal nekoliko pomemben,« je priznal Chan. »Kako se bom izvlekel iz te zagate? To je veliko vprašanje, katerega rešitve niti sam ne poznam.«

»Mi se moramo kar prepustiti zagati,« je prepričljivo odgovoril njegov šef. Bil je prebrisan mož, ki je vedel, na koga se sme zanesti. In videl je že v naprej, da bo moral to sledeče dni bržkone tudi storiti. Njegovi pogledi so počivali na pomagaču, ki je bil videti truden in izmučen. Tolažil se je s spomini. Razen tega je bil Chan bistrejši, urnejši in odločnejši, kakor pa bi se dalo sklepati iz njegove zunanjosti.

Preudarjal je. »Ta Tarneverro, Charlie, kdo pa je prav za prav to?«

Chanu se je razjasnil obraz. »Nikar ne udarjajte vedno žeblja na glavo! Tarneverro je videti bolj mrk, kakor pa deževna noč, toda to spada v njegov posel. To je silno priseben človek. In zdi se, da mu je mnogo na tem, da bi rad pomagal ubogemu nevednežu, kakor sem jaz.«

»Ali se vam ne zdi nekoliko sumljiv?«

Chan je potrdil. »To sem si tudi že mislil. Toda pomislite: izjavil je, da bo onadva stara človečka, s katerima je sedel ves čas, pripeljal kot priči za svoj alibi. Jutri bom to prekontroliral, vendar pa nad tem ne dvomim. Ne, prepričan sem, da ni prišel prej v hišo Shelah Fane, dokler nisem jaz sam v njegovi družbi prišel tja. Osstale okoliščine pa tudi govore zanj.«

»Katere?«

»Pripovedoval sem vam, da je že pred umorom govoril z menoj o morebitni aretaciji. To bi bilo pač preveč neumno, če bi sam mislil zagrešiti umor. I nTarneverro ni neumen človek, temveč prav nasprotno. Dalje je pokazal resno voljo, da bi mi pomagal pri zadevi z uro. Podal mi je zelo pametno razlago — sicer ne nujno potrebno, ker sem pravo resnico izvedel že od kuharja Vuja, pa vendar je to zadosten dokaz za njegovo dobro voljo. Ne, ne bi mogel verjeti, da je on zločinec. Toda navzlic temu ...«

»Navzlic temu, Charlie?«

»Mnenja sem, da si razlago tega smem prihraniti zase. Lahko ima to svoj pomen, ali pa tudi ne.«

»Vi ste nekaj uganili, kar se tiče Tarneverra,« ga je živahno vprašal šef.

»Glede njegovega delovanja prav nič. V trenutku, ko je bil izvršen zločin, se je nahajal nedvomno nekje drugje. Mislim namreč v neko drugo smer. Ljubeznivo mi dovolite, da bom v to drugo smer še nekaj ur opazoval, preden si bom upal govoriti.« Debelušni detektiv si je položil roko na čelo. »Žalibog, doslej še vedno blodim kot izgubljenec v poplavi dvomov in tesnobnih vprašanj.«

»To pa morate zdaj za kratek čas pustiti, Charlie,« mu je prijateljsko svetoval šef, vendar pa je bil nekam zaskrbljen. »Gre namreč za čast policije. Če ti ljudje mislijo, da so enostavno prišli v naše tiho mesto, da bodo drug drugega ubijali, jim moramo dokazati, da jim tega ne bomo pustili kar tako. Popolnoma se zanesem na vas.«

S snago se obvarujemo uši!

Snaga je pa tudi edino zaščitno sredstvo proti širjenju pegastega legarja

Ljubljana, 16. januarja.

Pri nas že od nekdaj uši veljajo za največjo sramoto. Narod namreč nadvse ljubi snago, prav tako se pa sedaj tudi zaveda, da mrčes prenaša kužne bolezni. Zaradi tega je pa uš gotovo najbolj nevaren mrčes, ker **edino uši prenašajo kužni pegavec ali pegavi legar.**

Ta grozna bolezen je do 18. stoletja večkrat praznila tudi naše vasi, predvsem pa mesta. Posebno hudo pegavo kugo so naši kraji prestali kraj 16. stoletja ob času škofa Hrena. Za najostrejši boj proti kugam so tedaj Ljubljančani postavili **»zdravstvene skrbnike«**, ki so se latinsko imenovali **»provisores sanitatis«**. V splošno korist so imeli diktatorsko moč, da so lahko popolnoma zaprli in zaplankali ne samo posamezne hiše, temveč tudi dele mesta. Ob neki kugi je bilo več tednov zaplankano vse šentpetrsko predmestje. Ker se župan ni hotel pokoriti strogim odredbam zdravstvenih skrbnikov, so ga enostavno zaprli. Ti možje so v skrbeh za življenje občanov vedno tvegali tudi svoje življenje, zato jih je pa prebivalstvo spoštovalo in podpiralo ter ubogalo.

O kužnih časih nikdo ni smel v mesto ali iz mesta. Kadar pa v mestu ni bilo kuge, je za popotovanje vsakdo moral imeti zdravstveno spričevalo, ki so jih izdajali zdravstveni skrbniki in so veljali za potne liste. Da bi prosili Boga milosti in prizanesljivosti ter varstva pred kugo, so ljubljanski trgovci ustanovili **bratovščino Odrešenika sveta — Redemptoris mundi**, ki je prirejala slavne pasijonske procesije ob velikih petkih prav zaradi molitve za odvrnitev kužnih bolezni. Podobico te bratovščine ljubljanskih trgovcev smo lani spoznali z velikonočnega voščila ljubljanskega župana ter čitali več o zdravstvenih skrbnikih in spričevalih.

Že ti zdravstveni skrbniki so z vsemi mogočimi sredstvi preganjali mrčes, čeprav še niso vedeli, da pegavi legar prenašajo samo uši. **Pegavec se namreč ne naleze po zraku, niti z obleko, hrano in z dotikom drugih stvari, temveč samo tedaj, če uš z bolnika pride na zdravega človeka ter ga ujé.**

Že v starih časih so pa bile na mejah urejene karantene, kjer so ljudi, obleko in celo pisma **desinficirali z vročino.** Tako postajo za desinfekcijo smo imeli tudi na meji v Metliki, kjer so popotniki iz drugih dežel morali po več tednov ostati v karanteni, pošta je pa morala dati vsa pisma tej postaji. Pisma in obleko so okadili na žerjavici, kjer so sežigali razne močno dišeče rastline in druge snovi. Vsako tako prekajeno pismo je bilo označeno z napisom ali posebnim **žigom v italijanskem jeziku: Netto fuori e dentro.**

S tem žigom označenih pisem je prišlo prav mnogo v Ljubljano, vendar so pa danes že velika redkost, še vedno pa so zaradi vsebine žiga silno pomenljiva.

Netto fuori e dentro! je najzanesljivejši recept zoper vse nalezljive bolezni in tudi zoper pegavo kugo ali pegavec.

Vse snažno zunaj in znotraj! nam je veleval ta žig pred stoletji in to geslo nam tudi dandanes ukazuje najučinkovitejše orožje zoper kužne bolezni: **Snago zunaj in znotraj!**

V snažni hiši, kjer ne štedijo vode in metle, jo večkrat prebelijo, zamažejo vse razpoke in pazijo na red, da cunje, smeti in perilo ne leže na kupih, se mrčes ne more zarediti. Ljudje, ki vsaj vsak teden oblečejo sveže perilo, se redno kopljejo in umivajo po vsem telesu ter češejo, ne bodo dobili uši.

Ne rečemo, da ni mogoče z obleko pobrati uši tu ali tam, toda v snažnih hišah in na snažnih ljudeh se uši ne morejo razmnožiti. **Zato se pa po deželi in v mestu, kjer so vsa poslopja in vsi ljudje do skrajnosti snažni, tudi pegavi legar ne more razpasti v nevarno kugo.**

Kakor smo že rekli, samo uš, okužena pri sesanju krvi na pegavcu bolnega, lahko prenese bolezen v telo zdravega. **Brez posredovanja uši se pegavec ne prenaša.**

Pri tem moramo ugotoviti, da je **razlika med ušmi,** ki se zarede v laseh na glavi, in pa med ušmi, ki se rede v perilu in obleki po truplu. **Samo uši, ki se rede v perilu in obleki, prenašajo kugo pegavca.**

Te uši se rede predvsem po notranjih plasteh perila in obleke, zlasti v gubah in šivih, kjer je večkrat vse potreseno z gnidami, ki so tesno prilepljene na blago. Na srečo pa ta uš pri navadni sobni toploti ne živi dalje kot 10 dni. Dobro si pa moramo zapomniti, da **pri nizki temperaturi živi dalj časa.** Tudi gnide ostanejo v mrazu dolgo časa žive.

Zato se tudi kužni pegavec navadno pojavi pozimi in proti pomladi.

Najhitreje preženemo uši iz perila in obleke **z vročino.** Suha vročina pri 60° C ubija uši v **45 minutah,** vročina 80° C pa uniči uši in gnide ter sploh vso zalego že v 15 minutah. Zelo hitro pa pokonča zalego vodena para. V eni uri se popolnoma znebimo uši tudi s 5% raztopino lizola.

Vsaka gospodinja pa lahko prav naglo pokonča zalego že z **likanjem perila in obleke z vročim likalnikom.** Seveda pa likanje mora biti natančno in počasno, da so zlikani vsi šivi in vse gubice ter na ta način doseže vročina likalnika vso zalego.

Formalinske pare, ki hitro ubijajo kali raznih drugih nalezljivih bolezni, so proti zalegi uši brez moči in učinka. Plini cianovodika, ki jih poznamo za posebno učinkovite pri razsteničevanju, prav tako pa tudi plini žveplene kisline, posebno hitro pokončajo zalego uši v perilu, obleki, posteljah in prostorih. Toda ta način desinfekcije ali razmrčesenja je precej drag.

Razen najnatančnejše snage ni nobenega zanesljivega sredstva, da ne postanemo ušivi.

Zato v dandanašnjih izrednih razmerah moramo posebno vestno paziti na snago ter **do črke natanko izpolnjevati navodila in odredbe oblasti. Pri vsem tem se pa zavedajmo, da je uš v obleki prenašalka strašnega pegavca.**

Seveda pa te **grozne kužne bolezni pri nas ni.** Ker pa vemo, da se najrajši pojavlja proti koncu zime, je tudi potrebno, da vemo vsaj nekaj tudi o načinu njenega prenašanja — skratka: **Snaga zunaj in znotraj! — Netto fuori e dentro!**

Skromnost ljubljanskih milijonarjev

Pravljica o Rotschildu — Milijonarji z dežele

Ljubljana, 16. januarja.

Kako čudovite, obširne in vzhičene članke, hvalisave anekdote je že objavljal svetovni tisk o raznih ameriških multimilijonarjih, o Carnegieju, kralju jekla, ki je bil podpornik znanosti in ustanovitelj raznih institutov in knjižnic; o Rockefellerju, kralju petroleja, in o Fordu, kralju avtomobilske industrije! — V nedavnih časih, še pred 50 leti, so zgovorni pravljičarji in pravljičarke po Notranjskem in Karsu kaj radi ob mrzlih zimskih večerih, ko so se ljudje greli za veliko domačo pečjo v sobi ali pa sedeli okoli velikega kraškega ognjišča, pripovedovali o silnem bogastvu dunajskega Rotschilda, židovskega magnata. Pravili so v bujni fantaziji, da ima njegova hčerka zlato palačo, dvorane in sobane se bleste v zlatu in draguljih, a sama se žalostno sprehaja s krinko na obrazu po teh dvoranah, sameva in joka. Želi si ljubečega moža, lepega ženina, toda nikdo je ne mara. Prihajajo ženini. Hčerka jih sprejema v veliki dvorani, odvzame krinko, a snubci takoj prestrašeni beže iz dvorane. Pravili so naši pravljičarji, da je imela ta Rotschildova hčerka namesto prave — mrtvaško glavo. In refren te pravljice je navadno končal: »Ne maram biti Rotschild milijonar, da bi moral imeti hčer z mrtvaško glavo!«

V nedavnih časih sta bila med Notranjci zelo spoštovana dva rojaka-milijonarja, ki se jih mnogi notranjski inteligenti s hvaležnostjo spominjajo. Bila sta to Kalister in Ivan Gorup, oba iz postojnske okolice. Kalister je živel v Trieste, Ivan Gorup pa na Fiume. Oba sta ustanovila lepe dijaške ustanove, s pomočjo katerih so mnogi notranjski dijaki mogli dokončati svoje študije. Ivan Gorup pa je postal na pobudo takratnega ljubljanskega župana tudi mecen mnogim slovenskim pisateljem in umetnikom. Po potresu je ta sezidal dve veliki stanovanjski hiši v ulici, ki nosi po njem ime.

Ljubljanski milijonarji, ki so se pojavili po vojni, so splošno zelo skromni. Njih sloves ne sega daleč. Krog meri nekaj sto kilometrov, kamor še sega njih ime. Skromno žive, mnogi so na skrivaj bili in so še podporniki revežev in umetnosti. Nočejo pa mnogi slišati o raznih slavospevih v javnosti. Koliko milijonarjev šteje sedaj Ljubljana, ni mogoče točno povedati. To bi nam mogel pač v vseh podrobnostih razodeti fiskus, tam na davčni upravi pač vedo imena teh srečnikov, a knjiga o njih je s sedmimi pečati zapečatena.

Zadnji čas pa se je začelo mnogo govoriti o že pokojnem kamnoseškem mojstru Alojziju Vodniku, ki je 9. januarja 1939 umrl. Že ob njegovi smrti je Ljubljana mnogo govorila o njegovem velikem premoženju. Pokojni Al. Vodnik je bil doma iz Podutika in poznavalci prilik poudarjajo, da je bil pokojnik iz rodu Valentina Vodnika. Valentinovi starši so imeli v Zg. Šiški lepo in veliko posestvo s hišo pri »Kameniti mizi«, katero posestvo s to hišo so pozneje dobili v last Pogačniki. Po vojni je hiša prešla v druge roke. Iz rodu Pogačnikov pa je Alojzij Vodnik vzel za ženo Ivanko Pogačnikovo, ki je postala sedaj vdova.

Koliko nepremičnega in premičnega premoženja je Alojzij Vodnik zapustil? Zapuščinska razprava je trajala dobri dve leti.

Sodno je bilo vse pokojnikovo imetje cenjeno na okoli 25 milijonov.

V zemljiški knjigi so pred dnevi izvedli prepis pokojnikovih nepremičnin na dediče. V prisojilni listini so bili kot dediči navedeni: Ivanka Vodnik roj. Pogačnik, ki ji je bilo priznano sedem osmin zapuščine, eno šestnajstino je dobil kamnoseški mojster Alojzij Jankovič v Rožni ul. št. 21 in eno šestnajstino pokojnikova pranečakinja ml. Branka Kokalj v Kolezijski ul. št. 36. Pokojni Alojzij Vodnik je zapustil več nepremičnin (hiše in zemlješke parcele), ki so vpisane pod zemljiško-knjižnimi vložki štev. 365 in 469 k. o. Petersko predmestje I. del, kakor tudi pod vl. št. 365 in 26 iste k. o, pod vl. št. 221 k. o. Kapucinsko predmestje, pod vl. št. 162 in 79 k. o. Glince in pod vl. št. 501 k. o. Ligojna, okr. Vrhnika.

Mnogi milijonarji z dežele so se zadnji čas začeli zanimati za nakup hiš in zemljišč v Ljubljani. Opažati je primerno živahnost na nepremičninskem trgu. V prvi polovici tega meseca je bilo zaznamovanih že nad 25 kupnih pogodb za vrednost do 2,500.000 lir. —d.

Dve minuti pri gospodinjah...

Začimbe so bile nekdaj znatno dražje ko danes

Novodobni nauk o prehrani uči, da našemu zdravju bolj godijo naravne domače rastlinske začimbe ko pa ostre tuje. Zato se takih rezkih tudi bolj izogibljemo. Včasih pa ni bilo tako. V srednjem veku so bili prav vneti za močno začinjene jedi, čeprav so bile začimbe tedaj hudo drage. Zato je bila splošna vnema razširjena — kakor vedno — zlasti med petičnimi. Poper, muškatni oreh, cimet, ingver, žafran so bili tedaj desetkrat dražji ko danes. Tudi mnogo soli so tedaj rabili (čeprav so je v tedanjih časih imeli že po rojstvu precej v glavi!), tako da se je oblastem izplačalo, ko so uvedli poseben davek na sol.

Kakor začimbe je bil tudi sladkor do 16. stoletja hudo drag. V zgodnjem srednjem veku so zato jedi sladili samo z medom, sladkor pa so spočetka prodajali le po lekarnah, in to po resničnih »apotekarskih« cenah. Cene sladkorju so bile ugodnejše šele tedaj, ko so ga začeli v večjih količinah uvažati. Kasneje pa so cene še bolj slabele, ker so po mnogih državah jeli pridelovati sladkor iz sladkorne pese.

Mimogrede pa si še tole zapomnite

Če ste jedi preveč osolile, jih spravite ponovno na štedilnik, vtaknite v lonec srebrno žlico, ki naj se kuha nekaj časa z jedjo vred. Jed bo dobila dober okus!

Okenskih kljuk ni treba tolikokrat snažiti, če jih kdaj pa kdaj odrgnete s časopisnim papirjem!

Ostankov mila ne zametujte! Spravite jih v majhne vrečice — vedno Vam bodo prav služile!

Pomivalne cape, ki so po rabi postale mastne in spolzke, umijte v osoljenem kisu; kmalu bodo spet raskave in pile vodo!

Kali repe - nadomestilo za solato

Ljubljana, 16. januarja.

Ta mesec, ko zemljo pokriva debel sneg in ko je tudi drugače treba uporabiti na koristen način vsak vir živil, se je na ljubljanskem trgu pojavila nova vrsta zelenjave, namreč kali repe. Mnoge gospodinje, zlasti one iz tipičnih meščanskih krogov, začudeno vprašujejo prodajalke, kakšna zelenjava je to in čemu je dobra ter kako se pripravlja. Prodajalke rade volje pripovedujejo, da so to sveže kali repe in da nudijo izvrstno nadomestilo za solato. Nekatere gospodinje so nejeverne ter odkimavajo z glavami, nekatere pa se le opogumijo ter kupijo to čudno vrsto zelenjave, in najbolj zanimivo je to, da prodajalke to zelenjavo res vso prodajo.

Repa namreč prav sedaj, v mesecu januarju, ko je trda za vsako zelenjavo, poganja sveže kali, ki se razvijajo v zeleno, nežno brstje. Te kali so ponekod že poprej uporabljali za dodatek v prehrani pozimi, v splošnem pa to ni bil splošen običaj. V resnici pa so repne kali sedaj, ko so sveže, skoraj prav tako okusne, kakor ohrovt ali karfijola. Repne kali je treba lepo očistiti in prevreti v vodi ter osoliti. Ohlajene naj gospodinja potem pripravi tako kakor solato: z oljem ali z drugo zabelo, če pa ni zabele, pa vsaj z jesihom. Okus je prav izvrsten. Repne kali pa morejo nekateri uživati tudi neprekuhane, tako kakor solato, drugi pa jih imajo rajši pripravljene kot prikuho, recimo kakor dušeno zelje ali ohrovt.

Mnoge družine imajo sedaj v kleteh ali v zemlji zakopano zalogo repe, ki povsod sedaj poganja kali. Do sedaj so gospodinje te kali odrezale in vrgle na smetišče. Ako so gospodinje pametne, naj jih pripravijo tako ali tako za dodatek h kosilu in prihranile si bodo stroške za drago solato ali drugo sočivje.

Koledar

Danes, petek, 16. januarja: Marcel, p.
Sobota, 17. januarja: Anton Puščavnik.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec, Cesta 29. oktobra 31.

Spored orgelskega koncerta, ki ga bo izvajal v ponedeljek, dne 19. t. m. v Hubadovi dvorani poslopja Glasbene Matice v Vegovi ulici, skladatelj prof. Matija Tomc iz cikla predklasične glasbe: I. De Orto (okoli 1500): Ave Maria; II. Brumel (okoli 1500): Regina Coeli; III. Schlick (rojen 1460): Koralna zaigra »Marija, nežna roža«; IV. Sweelinck (1562—1621): Variacije na koral »Moje življenje se bliža koncu«; V. Frescobaldi (1583—1644): Preludij in fuga g-mol; VI Buxtehude (1637—1707): Preludij in fuga fis-mol; VII. Bachelbel (1653-1706): Koralna zaigra »O Jagnje božje«; Böhm (1661—1733): Preludij in fuga c-dur; IX. Händl (1685—1759): Koncert v d-duru, I. stavek; X Bach (1685—1750): Preludij in fuga c-dur. Začetek koncerta bo ob pol 7 zvečer. Koncert je zelo zanimiv in poučen, saj nam prinaša orgelske skladbe od vseh početkov do prave virtuoznosti. Zato opozarjamo nanj. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

Trgovske knjige štrace, blagajniške knjige, saldakonte, žurnale ter odlemalne knjige kupite v
Papirnici Ljudske knjigarne v Ljubljani
Pred Škofijo 5 in Miklošičeva cesta 5
Tel. 25-29 Tel. 30-30

Slavni komik Vlasta Burian je prepustil svoje skeče stalnemu komičnemu gledališču, ki ga je ustanovila skupina Gledališča mladih z Veselimi berači in ki bo imela svoj prvi veseli spored v soboto, 17. januarja, ob pol 7 zvečer v Frančiškanski dvorani. Poleg Burianovih skečev še domače satire, burke, parodije, narodne pesmi, petje, jazz Veselih beračev. Ponovitev sporeda v nedeljo, 18. januarja, ob pol 3 popoldne in v ponedeljek, 19. januarja ob pol 7 zvečer. Predprodaja vstopnic v Frančiškanski dvorani vsak dan od 10 dalje

Skodelica »ALPA« čaja kreposti in zdravja daja

Cepljenje proti tifusu je meseca novembra na področju mestne občine opravil mestni fizikat, za okolico pa okrajno glavarstvo. Mestni fizikat bo za vse one **mlekarice,** ki razpečavajo mleko po Ljubljani, in za vse **perice,** ki perejo za ljubljansko prebivalstvo, napravil kontrolni pregled v ponedeljek in v torek, 19. in 20. t. m. Vse zoper tifus cepljene osebe opozarjamo, da morajo v ponedeljek in torek, 19. in 20. t. m. imeti pri sebi pri uradih dobljena in z lastnoročnim podpisom opremljena **potrdila** ter morajo ta potrdila na zahtevo predložiti uradnim organom tako na mitnici, kakor tudi v mestu.

KOMEDIJA
GLEDALIŠČE MLADIH LJUBLJANA in
Jazz VESELI BERAČI
FRANČIŠKANSKA DVORANA
SOBOTA 17. t. m. ob 18.30 — NEDELJA 18. t. m. ob 14.30 — PONEDELJEK 19. t. m. ob 18.30

Ljubljansko gledališče

Drama.

Petek, 16. jan., ob 17: »Voda.« Premiera. Red Premierski.

Sobota, 17. jan. ob 17.30: »Rokovnjači«. Izv.

Nedelja, 18 jan., ob 14: »Dom«. Izven. Znižane cene. — Ob 17: »Voda.« Izven.

Opera.

Petek, 16. jan., ob 15: »Rigoletto.« Izven. Dijaška predstava. Zelo znižane cene.

Nedelja, 18 jan., ob 10: »Princeska in zmaj.« Izven. Mladinska predstava. Zelo znižane cene. Ob 15. Ples v operi. Opereta. Izven.

Ponedeljek, 19. jan.: Zaprto.

Prihodnji teden bo premiera francoske komedije »Lepa pustolovščina. Napisala Cailavet in Flera-Etienne Rey. Dejanje te salonske igre pokaže beg neveste pred poroko in pustolovščine, ki jih doživlja, ko se zateče s svojim izbrancem v svojo podeželsko hišo. Delo bo zrežiral režiser Jože Kovič. V glavnih vlogah: Kraljeva, Levarjeva, Vlad. Skrbinšek in Nakrst.

ZDRAVILNA ZELIŠČA VSEH VRST kupuje in najboljše plača **Grom Jože, Ljubljana, Tržaška cesta 11.**

Igor Zagrenjen: 110

Zavetje v pečevju

Da bi te zlodej že vendar, ti dolga noč! Zlodej naj te odnese! Ali še ne bo jutra?

Kaj pa praviš za Francoze?

Še slame jim niso dali pod živote, s čim naj se pokrijejo? Ali se ti naj smilijo? Kje pa, ljuba duša! Ali misliš, da je bilo kar tako, ko so nam streljali očete, matere, dekleta, žene in prijatelje? Nobeden ni bil kriv! Tako so jih prijeli, češ, če se bo kaj napačnega zgodilo, vi nam boste pôrok, vas bomo spravili ob življenje, čeprav nemara marsikdo med vami niti prijatelju v šali ni bil skrivil lasu na glavi! Vse ste nam pobrali, še tistega, kar podedujemo od očeta do sina nam niste pustili! Kdor je malo boljše oblečen, kdor ima, postavim, kožuh, ali kaj podobnega, brž po njem! Tega ste obesili, onega ustrelili, tej družini ste ubili očeta in mater — otroci, vi pa, zdaj vas bomo naložili, nekam vas bomo že pripeljali! Če boste živi prišli do tistega kraja — dobro! Če pa ne — še boljše! Kar med potjo naj vas zmanjka — to bo zares najboljše!

Kaj pa je treba tega ljudstva, saj se je le prištulilo! Tudi, če se zdi, da je prvo obdelalo v teh krajih polja in si postavilo hiše — to se samo zdi! Saj ni res — mi smo bili prej tu, čeprav smo nabirali le gobe in radič in še nismo znali postavljati hiš, niti ni nikomur od nas prišlo na misel, da bi zasadil ralo v ledino! Prava reč! Pa nazadnje, tudi če smo mi prišli šele za vami — recimo, da je bilo takó — kaj nam to mar? Gosposki narod smo in vi nas morate poslušati! Vaš kraj se nam je zdel vreden, da sedemo nanj, da bi nas pa zaradi samovolje manj pekla vest, zato moramo poskusiti, če se ne bo dalo iz vas napraviti Francozov! Tako moramo reči: Francozi smo bili že davno pred vami tu, vi ste bili — tako je, tako mora biti — tudi Francozi, pôtlej so vas pa drugi potujčili! Zdaj smo se pa spet oglasili, da vas znova vrnemo materi Franciji in našemu velikemu Napoleonu!

Pa se naj ti tile možje smilijo?

Samo zato, ker so zdaj v revščini? — Nikari ne pozabi, da so bil prej mogočni, ko so mislili, da bodo obvladali ves svet!

Na vzhodu že rdi jutranje nebo.

•

Vse druge zvezde izginejo, samo danica še sije na zelenem jutranjem nebu s svojo svetlo, mrzlo lučjo.

Saj si me tudi na tujem poznala, ti zgodnja zvezda, pridna oznanjevalka jutra in večera! Po njih dveh si dobila ime, ti zvezda tolažnica! Malo je mar ljudi drugim zvezdam, tvojim sestram! Prižgo se s temo, svetijo in romajo po nebu in ugasnejo. Samo zamišljenega napravijo človeka, zaspanega in počitka željnega. Ti pa nas že zvečer presadiš v čisto druge kraje, tja nam poneseš misli in srce, kamor si zmerom skrivaj želimo, da bi kdaj prišli! Tako čistó zagoriš, komaj ugasne rožnata zarja! Šele potem pridejo trume tvojih sestric in zacvetó na praznem, temnem nebu kakor se spomladi zeleneči travnik odene z marjeticami!

Zjutraj pa se spet razžariš! Bolj ko so trudne sestre in bolj ko se jim mudi spat, da ena ugaša za drugo, lepše svetiš, bolj milo siješ! Samo ti ostaneš zvesta potepuhom, tistim, ki so vso noč obračali težke misli in pridnemu človeku, kateremu ne da dalj spati zapoved: nikoli ne čakaj, da sine zarja, zmerom jo prehiti!

Samo ti, danica, si še ostala!

Po jutru te kličemo, to nas budi k delu, ko siješ zvečer, nam hladiš vroče, počitka željno srce, k spanju nas napravljaš in k miru! Zjutraj pa nam vlivaš novih moči! K delu nas vabiš in k boju!

Kako lepo migljaš, danica!

Kmalu bo svetló, le vdignite se, vi možje! Tako nam govoriš! Le vzdignite se, kmalu bo že kar zares svetló, potlej šele bom odšla! Dobro se držite, da vam bom zvečer, ko se spet prikažem, lahko voščila sladák počitek po delu, na katero se boste kmalu za danes odpravili!

Tàk, danica, zdaj se torej zares poslavljaš! Saj se bomo kmalu spet videli! Kakor se zdaj temá odpira in razklanja, tako se bo čez nekaj ur spet zapirala in sklepala. Ti boš pa že zasijala, še preden bo ugasnila zadnja zlata zarja, zasijala boš, nemara da kar neučakana, češ, le kako so se ti možje, ki so me zjutraj gledali in se z menoj tako potihem pogovarjali, da še skoraj sami niso vedeli, da so se — kako le so se ti možje obnesli čez dan?

Prisveti nam na čisto nebo, prisveti nam v mraku na dobro opravljeno delo v žarečem dnevu, prisveti nam in nam reci, da smo zaslužili pošten počitek!

•

Nekateri so že čisto budni, drugi pa se še potuhavajo, da jih ne bi kdo nanagloma segnal pokonci. Da bi nas le bilo kaj več takih! Pošteno smo trudni! Pa mraz je, da kar ne kaže že zdaj vstajati! Kakor je že kateri vedel in znal, si je bil čez noč napravil tako, da se mu je v mrzlem jutru zdelo, boljše je pa le še, če takole ležim, vsaj majhno gorkote čutim — kakor pa, če bi moral prav tale mah vstati!

Pa kaj češ, dan prihaja čedalje razločnejši!

Zmerom bolj je svetló.

Čez glavo odet se razgrneš toliko, da pogledaš iz zatišja ven, kako kaj je. Mrzlo ti zabrije v obraz jutranji zrak. Zdaj, zdaj bo ugasnila danica.

Da bi nas le še nobeden ne segnal pokoncu!

•

Dan pa kar naprej vrste.

Že se je poslovila danica.

Vse nebo je zagorelo na tisti plati, odkoder nas bo kmalu začelo greti sonce.

Kakor je svetlejše, toliko bolj se ljudem zdi prav, da se bo treba pretegniti in se lotiti dela, ki jim ga je bil namenil prihajajoči dan.

•

Tone je spal kakor ubit.

Malo ga je še zdelavala rana in zaradi nje tudi prehojena pot.

Ko se je zbudil, so prvi žarki zasijali čez nebo. Vrh Pruke se je že svetil v rumeni jutranji bliščavi, spodaj pa je jezno pa vendar domače in znano — kakor zmerom gledala na gozdove pod seboj siva, mračna stena.

»Lepo smo se bili zaležali!« je zagodel Tone sam pri sebi. »Prav lepo smo se, zares! Pa tak čeden dan!«

Vendar se je še preložil z ene plati na drugo in se sam potolažil:

»Nič hudega, danes bomo spet doma, eni že kar zdajle zarana, drugi pa prav gotovo še pred večerom! Tudi, če smo malo zaležali, nič ne de! Bomo pa potlej kakšno jutro opravili tisto, kar smo danes zaležali, nič ne de! Bomo pa potlej kakšno mudili! Res se nam ne bo treba čehljati za ušesi in si spraševati vesti, zdaj, ko bomo na svojem! Mimogrede bo vrnjena zaležana urica!«

Andrejčkov Jože: **Žalost in veselje** Roman v slikah

Risal Jože Beranek ==== Besedilo priredil Mirko Javornik

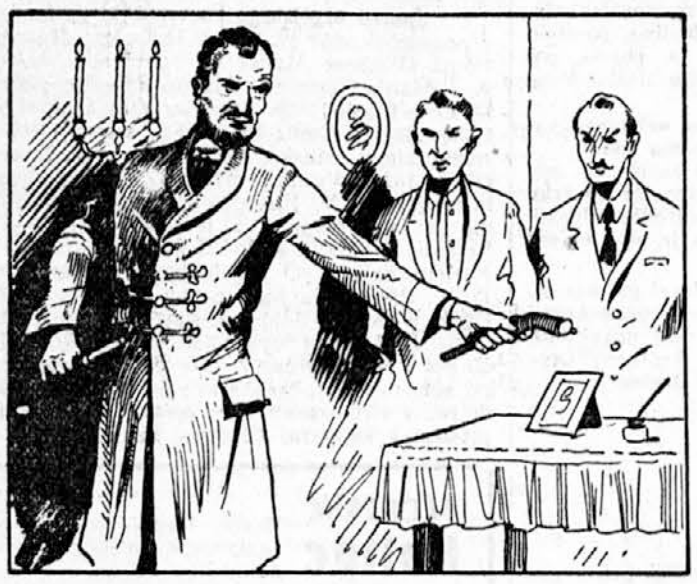

325

»...Takoj jo dobiš, pravico, če hočeš!« se mi je zarežal in vzel iz omare dva samokresa. »Tu sta dve priči, ki bosta razsodili.« Jaz dvoboja nisem maral in sem dejal, da se bova videla pred sodnijo. Malevž se mi je pa še hudobneje zakrohotal. Odšel sem naravnost v sodnijo...

326

»...Pri sodniji so spoznali mojo izpoved za pošteno. Še tisti večer se je odpravila policija, da bi namišljenega grofa Tiralskega prijela. Vratar pa je policajem povedal, da se je grof še pred zoro odpeljal kdo ve kam... Vse moje prizadevanje je bilo zdaj zastonj. Nisem vedel, kaj bi...«

327.

»...Vse sem prehodil, vse preiskal, a o sinu ni bilo ne sledu ne tiru. Ker nisva zdaj z ženo imela doma več česa iskati, sem pisal, naj dajo vse posestvo v najem, meni pa denar pošljejo. Z njim sem si kupil lepo hišo in imetje zunaj mesta. Tam sva z ženo začela novo življenje...«

Novo nemško zakonsko pravo

V Nemčiji so izdelali nov zakonik, čigar do- [illegible]rejajo razmerje med možem in ženo ter [illegible]e dolžnosti do otrok in do narodne [illegible]vi zakonik nosi ime »Nemški ljudski [illegible]leg navedenega daje družinski skup- [illegible]nosti [illegible]vih pravic, ter posebno poudarja, da mor[illegible]i otroci vzgojeni v narodno socialističnem duhu. Navaja tudi razloge, zaradi katerih bo odslej kdo od zakoncev upravičen zahtevati ločitev zakona. O novem nemškem »ljudskem« zakoniku obširno piše Giorgio Sansa v svojem poročilu iz Berlina ter med drugim poudarja:

Nemški »ljudski« zakonik v resnici niti ne uvaja bistvenih sprememb v dosedanje družinsko življenje. V veliki meri pa uzakonjuje običaje in šege, ki so bile že prej ukoreninjene v nemški družini, prenavlja pa tudi dosedanje napisane zakone, ki se nanašajo na zakonsko zvezo. Na polju nemškega prava so te spremembe naravnost presenetljive.

Dolžnost do otrok in države

Nemška družina ni takšna kot na primer italijanska. Ni lahko v nekaj besedah razložiti te razlike, a razlika je in še celo zelo občutna. Opaziš jo, čim stopiš v nemško hišo. Mož ni tam vrhovni poglavar družine v tistem smislu kot v Italiji. Mož in žena v Nemčiji uživata nekako enako avtoriteto pri otrokih, in razne odločitve družinskega značaja, bodisi tam, kjer so otroci, ali pa v družinah brez otrok, so odvisne od sporazuma med možem in ženo. Če do takšnega sporazuma ne pride, smatrajo v Nemčiji, kakor tudi v Italiji, da mož v družini ne zna ukazovati. Na drugi strani pa smatrajo v Nemčiji seveda za čisto naravno, da si na primer ženska spodobno obuva nogavice.

Že v preteklih časih, nekako pred štiridesetimi leti, je zakon v Nemčiji določal, da imata

oblast nad otroki mož in žena

ne pa samo mož. S tem je bl storjen prvi korak. Tudi ta zakon že pravi, da mora med možem in ženo glede vzgoje in šolanja otrok vladati sporazum. Novi zakon, ki ga vsebuje »ljudski« zakonik, pa gre še mnogo dalje, ko govori o enakosti med možem in ženo. Te enakosti ne poudarja le glede na oblast nad otroki, pač pa tudi skoraj v vseh drugih ozirih.

Dolžnost — prvo moralno načelo!

Bodoči »ljudski« zakonik poudarja dolžnost kot prvo moralno načelo. Vsi, moški in ženske, bodo dolžne služiti narodni skupnosti z vsemi svojimi silami. Viška te skrajne moči za vsakega posameznika seveda ni mogoče točno določiti. — ne pa samo mož. S tem je bil storjen prvi korak. Mož in žena bosta torej popolnoma enaka tudi v družini, kar se tiče njunih dolžnosti do države. Toda poleg dolžnosti, ki jih bo imel posamezni moški in vsaka ženska, pa naj bosta poročena ali pa samska, bosta imela enake dolžnosti tudi glede vzgoje otrok. Za vzgojo bosta oba v enaki meri odgovorna »národni skupnosti«. Gre brez dvoma za skupno odgovornost, ki je v vsakem oziru čisto enaka za oba zakonca.

Tretja od pet in dvajsetih temeljnih določb novega »ljudskega« zakonika pravi — vsaj osnutek te določbe iz lanskega oktobra je tak — da »zakon (brak) uživa posebno prednost v pravnem redu kot temelj narodnega sožitja«« Zakonska zveza »mora biti popolno sožitje zakoncev ter mora služiti visoki nalogi, ohraniti in pomnožiti rod in njegove vrline.«

Naslednja temeljna določba pravi, da so

otroci — najdragocenejša dobrina

nemške skupnosti. Stranka in država gledata v mladini bodočnost nemškega naroda. Starši so dolžni vzgajati otroke telesno in duševno v duhu narodnega socializma, stranka in država pa bosta dali v ta namen na razpolago sredstva za vzgojo in disciplino.

Po zakonu bodo starši v Nemčiji v bodoče opravljali najvišjo nalogo s tem, da bodo skrbeli za število potomstvo in ga tudi primerno vzgajali. Toda pri tej dvojni nalogi pa bodo starši le natančni izvrševalci ukazov, ki pridejo od zgoraj. Znano je, da obstajajo strogi predpisi, ki prepovedujejo možitev ali ženitev osebam, ki niso telesno zdrave ali popolnoma čistokrvne.

Omejena oblast staršev nad otroki

Otroke je treba vzgajati po čisto določenih načelih. Omejena je popolna svoboda odločanja pri teh stvareh zlasti še, kar se tiče vzgoje otrok. Poleg tega je nekoliko okrnjena tudi oblast staršev nad otroki, ker ti potem, ko stopijo v življenje, bodisi v začetku kot učenci in dijaki, bodisi pozneje ko opravljajo že svoj poklic, ali pa kot delavci — od 18. leta starosti dalje — postanejo postopno popolnoma samostojni.

Dolžnosti moških in žensk

Moški in ženske imajo vzporedne dolžnosti do skupnosti. Moški mora iti k vojakom, ženska ne. Toda ženska mora prav tako kot moški v mladeniški dobi opraviti obvezno delo na polju, delo, ki traja od šestih mesecev do enega leta, v vojnem času pa mora delati v tovarni, v uradu ali drugod, kjer je zaradi vojnih razmer njena pomoč potrebna. Vse roke in vse »glave« morajo biti zaposlene. Izjemo tvorijo pri tem samo tiste žene, ki morajo izpolniti svoje materinske dolžnosti, zlasti če so otroci še majhni. Pa še takšne izjeme so dovoljene le v toliko, v kolikor je vzgoja otrok narodna potreba.

Pri vsem so torej mislili na koristi »narodne skupnosti«.

Mož in žena sta tovariša

To načelo je v zakonodaji nekaj novega. V praksi to sicer ni novost, ker je takšno »tovarištvo« že doslej obstajalo med nemškima zakoncema in izvira morda iz običaja, da se dva poročita bolj zaradi tega, ker sta si duševno sorodna, kakor pa zato, ker pripadata enakemu družabnemu razredu ali pa iz premoženjskih razlogov. Ta navada se v Nemčiji ni rodila šele tedaj, ko se je dežela industrializirala, pač pa se je vprav zaradi te industrializacije še bolj ukoreninila.

Žena ima dolžnost pomagati možu pri njegovem poklicnem delu ali pa opravljati čisto samostojen poklic v tisti meri, ki jo dovoljujejo dolžnosti ženske kot žene, matere in hišne gospodinje ali v kolikor zahtevajo potrebe družine.

Mož bo po določbah »ljudskega« zakonika imel dolžnost in pravico, biti soudeležen pri poklicnem delu žene v tisti meri, ki odgovarja splošnim pogojem in načinu življenja v družini.

Ločitev možna šele po treh letih zakona

Vsekakor pa zakonodavec ni pozabil tudi na to, če in kdaj ima kdo od zakoncev pravico do ločitve zakona. Po novem bo dosti lažje, kot dozdaj, doseči ločitev zakona. Posebna določba pravi, da se bosta zakonca smela ločiti le, če bosta poročena najmanj tri leta, pa bi si kdo od njiju ločitev želel zaradi domačih sporov. Ne bo več treba utemeljevati zahteve po ločitvi na primer s prešuštvom, surovim postopanjem, sterilnostjo ali podobnim. Zadostovalo bo, če bosta oba zakonca izjavila, da njun zakon ni več srečen, zaradi česar se je vez med možem in ženo zrahljala. Takšne njune izjave pa prej kot po treh letih zakona ne bodo upoštevali.

»Res publica« : »totalitarna država«

Iz navedenega se vidi, da med nemškima zakoncema ni nekaterih vezi, ki jih drugod smatrajo za naravne, tako na primer: vrhovna oblast moža in očeta, podrejenost žene, nerazdružljivost zakonske zveze ali ločitev samo zaradi »hujših stvari« itd. To pa je v Nemčiji posledica socialnega in političnega razvoja. V davni preteklosti je bil samo »pater fa[illegible]as« popoln državljan in on je bil tisti, ki je upravljal tako rekoč kot nekak »zastopnik« države družinsko skupnost. Od tedaj pa so pretekla že stoletja. Popolni državljani so danes ne samo moški, pač pa tudi ženske in otroci. Na drugi strani je nekdanja »res publica« postala »totalitarna država«.

Z jadrnico okrog Afrike

gre delat propagando za švicarske proizvode

Madrid, 16. januarja.

V Las Palmas je te dni priplula jadrnica »Ruetli«. Vodi jo švicarski državljan Meis Teufen, ki z njo čisto sam jadra čez oceane. Meis pripada švicarski družbi za pospeševanje trgovine in se je podal v Afriko z namenom, da bi tam delal propagando za švicarske proizvode. Svojo pot po širnem morju z jadrnico je začel v portugalski prestolnici Lizboni. Dozdaj se je ustavil že v Tangerju, Casablanci in Puerto Luz in je odtod namenjen v Dakar ob zahodni afriški obali. Iz Dakarja bo odjadral proti Belgijskemu Kongu, odtam pa okrog Afrike spet nazaj domov. Računa, da bo njegovo potovanje trajalo tri leta.

Mrlič, ki živi

Nekaj izrednega se je te dni primerilo nekemu francoskemu kmetu. Iz svoje domače vasi Hericout je za nekaj časa neznanokam odpotoval, ko pa se je vrnil, je videl, da so ga med tem že uradno proglasili za mrtvega. Obvestilo o njegovi smrti je bilo nalepljeno na občinski deski in na vseh vogalih. »Mrlča« je to seveda nemalo osupnilo. Odšel je hitro na občino, da povpraša, kako je z njim. Povedali so mu, da je takšno izjavo podal na civilnem uradu njegov sin. Izkazalo se je, da se je sin za ta nenavaden korak odločil zato ker je bil v nekih denarnih stiskah in bi rad postal čimprej dedič očetovega premoženja. Seveda so tega prepodjetnega tanta vtaknili pod ključ zaradi lažnih izjav, ki jih je podal javnim oblastem.

širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

DOBRI STARI ČASI

59

Tudi ti poetični izleti so se mu zdeli zelo neumestni. Ko je nekaj časa premišljeval o žalostnem položaju in videl, kako malo verjetno je, da bi se utegnil Franco izmotati iz njega, je uvidel, da je zdaj zanj čas prvič, da spije mleko, drugič, da gre spat. Toda ne, spomnil se je še nečesa. Odprl je vrata v dvorano, ko je videl, da je vse temno, šel v kuhinjo, prižgal svetilko, jo nesel na verando, in na stežaj odprl okno. Ker je snežilo brez vetra, je postavil sveliko na okno, da bodo oni pesniško navdahnjeni ljudje našli pravo smer, ko se bodo v globoki temi vračali domov. Potem pa je šel spat.

*

Na starem hišnem čolnu je postavil iznajdljivi Franco nekako kolibico za zimo. Na strani je ta kolibica imela dve okenci, spredaj pa vratca. Zdaj je sedelo šest popotnikov okoli male mizice, na kateri je gorela sveča. Ko je Franco videl zamaknjeni obraz profesorja, ki je sedel nasproti Estere, si je dovolil šalo, da je ugasnil luč ter pripomnil, da se počuti filozofija morda v temi slabo, pač pa se poezija počuti zelo dobro.

In res, njegove in njegovih tovarišev misli, ki so se prej zbirale ob luči, so šle zdaj skozi steklo malih vrat za medlo svetlobo, v kateri se je videl sprednji del čolna, že pobeljen s snegom, na nepremičnem, temnem jezeru. In njihova domišljija je začela delovati. Mahoma se je zdelo, da gredo proti Ostenu, drugemu da gredo proti Caravini, tretjemu, da gredo proti Cadatu. Vsakdo je povedal svoje dvome potiho, ko da bi se bal zbuditi dremajoče jezero.

Sem in tja so se začeli prerekati, toda pri vsakem udarcu vesla se je vseh šest glav skionilo kakor v znamenje popolnega soglašanja. In tako se je zdelo vsakomur, ki je stopil v čolnič, da gre svojo pot. Ta je mislil vstopiti v službo tega vzora, drugi onega, ta se je skušal približati temu načinu, oni drugemu. Eden je hotel iti naprej, drugi nazaj. Pesnik jih je zganil, stresel vse skupaj s svojim stihom ter jih prenesel na svojo pot.

Ismael je pošteno izložil svoj tovor v S. Mamette. Sneg je še vedno mirno in gosto padal. Na trgu z obokanimi hodniki ob strani je bilo mnogo ljudi, svetilke so švigale sem in tja. Tam je bil tudi prošt in je priganjal skupino vernikov, ki bi bili namesto v cerkev rajši šli v gostilno. Prepričeval jih je, da si je nebesa težko prislužiti in da je treba o pravem času na to misliti:

»Mogoče mislite, da je pot v nebesa tako udobna kakor Parellov čoln. Le naprej, ljudje, le naprej, ljudje božji! Še vedno je dovolj prostora! Ali veste, da ni tako lahko?«

Na stopnicah, ki so držale do cerkve, je vprašala Estera Luizo, ali so nebesa res tako majhna. Profesorju, ki je držal nad Estero svoj dežnik, je šinila v glavo misel. Vztrepetal je in z levjim pogumom jo je povedal. Rekel je, da so njegova nebesa še manjša, da imajo prostor pod dežnikom. Stvar je gladko potekla, Estera ni odgovorila in vsa družba je vstopila v temno cerkev ter se pomešala med trumo žensk.

Profesor je obstal na pragu, omahujoč med ljubeznijo in modrijanstvom. To ga je vleklo z nitjo nazaj, ljubezen pa z vrvjo naprej. Vstopil je in se postavil poleg Estere. Franca je za trenutek prevzela hudobna misel, da bi ga potegnil naprej do moških klopi. Potem pa se je premislil in se postavil poleg žene. A ni mnogo koristilo, zakaj Estera se je približala Luizi, ko da bi ji hotela nekaj reči, ter je pri tem hudobno potisnila staro Cijo h profesorju. Ta je še ves trepetal zaradi tiste nezaslišane drznosti z nebesi pod dežnikom in se je ob Esterinem premiku vznemiril. Mislil je, da jo je razžalil. In začel se je potihem zmerjati z oslom.

Cerkev je bila že vsa polna in tudi gospe so morale stati za naslonjalom prve klopi. Estera je vzela v varstvo Marijo. Posadila jo je na naslanjalo. Cerkovnik je prižigal sveče na glavnem oltarju. Cija je mučila profesorja, ki ga je imela za svetega človeka, s tisoč vprašanji o razlikah med rimskim in ambrozijanskim obredom. Marija pa je nadlegovala Estero še z bolj čudnimi vprašanji.

»Za koga prižigajo te luči?«

»Za Boga.«

»Ali gre Bog zdaj spat?«

»Ne, molči!«

»Ali je šel Jezušček že spat?«

»Že, že,« je nepremišljeno odgovorila Estera, da bi se odkrižala njenih vprašanj.

»Z oslom?«

Stric je prinesel nekoč Mariji grdega lesenega osla, ki ga je zelo sovražila. In kadar je bila sitna, jo je mati položila v posteljo ter dala osla pod blazino, pod pretrmasto glavico.

»Tiho, klepetulja!« je rekla Estera.

»Ne, jaz ne grem v posteljo z oslom. Prosim odpuščanja.«

»Tiho! Poslušaj zdaj orgle.«

Vse sveče so bile že prižgane. Organist je bil na svojem mestu. Rahlo, kakor bi ga hotel vzbuditi, je pritiskal na svoje staro glasbilo, ki je kakor v jezi hreščalo. Ko pa je zapel zvonček, ko so zadonele orgle z vsemi glasovi in ko so vstopili strežniki in mašnik, je prijela Luiza naskrivaj kakor ljubimec moža za roko.

Ti roki, ki sta se skrivaj stisnili, sta govorili o bližnjem dogodku, o težki odločitvi, ki je bila še skrivna in ki ni bila še nepreklicno sklenjena. Mala, nemirna roka je rekla »Pogum!«. Moška roka je odgovorila »Imel ga bom!«.

Za ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo — »Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12
Mesečna naročnina je 6 lir, za inozemstvo 10 lir — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — Telefon štev. 40-01 do 40-05 —
Podružnica: Novo mesto.